

Nye bøger

bøger bøger bøger

Af Ellen Bangsbo

Modern Tibetan Literature and Social Change.

Hartley, Lauran R. og Patricia Schiaffini-Vedani (red.) med forord af Matthew T. Kapstein.

Duke University Press, Durham og London. 2008. xxxviii + 382 sider.

ISBN 978-0-8223-4277-9 (pbk)

Med en eksistens kun gennem nogle årtier er moderne tibetansk litteratur en forholdsvis ny genre indenfor litteratur. Da skriftsproget blev introduceret i Tibet i det 7 årh. skete det på foranledning af et behov for at kunne nedskrive politiske dokumenter samt buddhistiske skrifter på klassisk tibetansk og denne prioritering vedblev gennem de følgende århundreder. Al anden form for poesi eller prosa blev formidlet mundtligt gennem omvandrende barder eller i lokalsamfundet.

I nyere tids litteratur, inklusiv aviser og tidsskrifter, anvendes derimod moderne litterær tibetansk, hvilket har åbnet for en voksende kompleks litterær verden, der inkluderer digte og fiktive værker skrevet både på tibetansk og kinesisk af tibetanske forfattere. I en tid hvor analfabetisme stadig er udbredt på det tibetanske plateau, er denne hurtigt voksende produktion ret bemærkelsesværdig. Nyere tibetanske forfattere kommer fra både land- og byområder, og selvom forfatteren Woese efterhånden er verdenskendt, er der stadig kun få kvindelige tibetanske forfattere.

Bogen 'Modern Tibetan Literature and Social Change' introducerer markant og nyskabende forfatterskab blandt tidligere og nutidige tibetanere på det tibetanske plateau, uddybet med en indsigtfuld social baggrund for værkernes tilblivelse, samt på hvilken måde disse værker har bidraget til diskussioner, refleksioner og perspektiver indenfor det offentlige rum både i og udenfor Tibet/Kina. Et aktuelt tema blandt tibetanske forfattere og litterære kritikere er 'traditionens rolle i det moderne samfund', hvilket afspejles i bogens opdeling i to dele som, 'engaging traditions' og 'negotiating modernities'.

Første del 'engaging traditions' omhandler den litterære udvikling gennem begyndelsen af det 20. årh. der lagde grunden til den dramatiske transformation, som tibetansk litteratur i de følgende årtier har gennemgået. Moderne tibetansk litteratur fik gennembrud i midten af 1980'erne ledet af den tibetanske forfatter Döndrup Gyel (1953-85), en talentfuld forfatter fra Amdo, der tog sit liv som 32 årig. Döndrup

Gyels digt 'Waterfall of Youth' (1983) medførte et opsigtsvækkende gennembrud for anvendelse af fri poesi indenfor tibetansk litteratur.

Anden del 'negotiating modernities' retter sig mod den litterære udvikling, som er engageret i modernitet på dets egne præmisser, mere end at de er engageret i tradition set gennem moderniseringens linse, som nu i Kina er indskrevet gennem de to sprog, tibetansk og kinesisk. I 1980'erne mente mange tibetanske kritikere, at 'autentisk' tibetansk litteratur skulle handle om traditionelle tibetanske værdier 'med en duft af smørte', og med emner baseret på en nomade- og semi-nomade livsform. Denne opfattelse ændredes i 1990'erne til en mere åben accept af moderne problemstillinger knyttet til livet i byerne, også som en følge af, at tibetanske forfattere ofte levede i studentermiljøer i de større byer spredt i Kina (Beijing, Xining, Chengdu og Lhasa). Emner med strejf af 'forudtaget nostalgi' bibeholdes stadig med nomade og semi-nomade livsstil, men nu yderligere set i relation til det mere moderne byliv, hvor livet i det rurale- og urbane rum reflekterer en tidspassage, som vækker minder fra en svunden tid og inspirerer til fiktion. Dog - med nu mere end tre tusinde noveller samt antologier tilgængelige på både tibetansk og kinesisk er det ikke længere muligt at generalisere om det litterære indhold i moderne tibetansk litteratur. 'Modern Tibetan Literature and Social Change' bidrager med en længe ventet introduktion til moderne tibetansk litteratur.

Like Gold that Fears No Fire: New Writing from Tibet

som indeholder fortællinger og digte fra tibetanere bosat i Kina og i eksil. I flere af bogens essays beskrives tibetanernes nuværende livsforhold i Tibet, og dette samt beskrivelser af fængselsophold af tibetanske politiske fanger, har med det samme ført til de kinesiske myndigheders forbud mod bogen. Flere digte skrevet af den kendte tibetanske forfatter og digter Woese er her gengivet i engelsk oversættelse.

Bogen kan læses på: <http://www.savetibet.org/files/documents/Like%20Gold.pdf>.